

TENASSA bal., 'superfície rocosa que quasi aflora dins l'aigua o entre herbei', etimologia incerta; sembla que hagi de ser un mot anterior a la Conquesta catalana, cosa que ens fa mirar amb escrúpol fonètic la suposició que vingui del ll. TENACIA, neutre plural, que podria ser abreujament de SOLA TENACIA 'sòls durs, compactes' o GRAMINA TENACIA 'herbeis aferrats'. □ 1.ª doc.: S. XVIII.

Recollit pel DAg. de la *Selva de Consonants* mallorquina del S. XVIII, afegint-hi les definicions «elevació de terra que generalment no es conrea», «escull planenc a flor d'aigua» i «nom d'una pedra viva però forta que abunda a Mallorca»; la primera ve a ser la que li donen els DFgra. i DAmén.: «altureta, *altillo*», «cerriño o sitio algo elevado, *altillo*, *colliculus*».

L'acc. terrassana la veiem en JnRosselló: «El sol tapat y el dia fresc --- convida a trescar pels camps --- Camín una estona més per damunt pedres y terrossos; y, passada una *tenassa* tota plena de fenàs, amb qualque mota de càrritx, som arribat en el meu observatori, un planiol --- damunt una timba de roquissar ---» (*Manyoc*, 134.2f.). És la que trobem ben confirmada en els més diversos autors: «devers una *tenassa*, mirau arreu, i trobareu una porrassa amb dos aubons ---», Arx. Ll. Salvador (p. 229); «una espècie de margay qui --- se sol fer en els esveïts, voreres de camins y *tenasses*», AMAlcover (*BSAL* VII, 292a, cita a IV, 655a22); «Obrint-me camí / pel càrritx de la *tenassa*, / vaig arribar al Pi-ver, / que guaita dins la clotada», Bart. Guasp (*IdOr* IX, 69). Així ja en un doc. de Sóller de 1813: «comensa dita divisió un poc més avall del torrent --- y segueix per una *tenassa*, sobre los béns de J. Arbona» (*AlcM*).

L'acc. marina (a la qual a tort posà Montoliu un interrogant en DAg.) no està menys documentada: «Rema, rema, per la nit / una barca pescadora / --- / com ha calat, s'arracona, / per dormir los mariners, / que la nit està calmosa: / fondeja baix d'uns penyals / que dins l'abisme replomen, / deixant oberta entremig / una enclotxa gran i fonda; / l'aigua dorm dins lo coval, / i, dormint, pausada ronca, / quan a compàs entra i surt / per la *tenassa* escabrosa; / prou deu esser lo coval / del bellmarí gran alcova, / per dormir-hi ben a pler / damunt la marina molsa», Costa, 1896 (*Castell del Rei* VIII, v. 105). «Una d'aquestes tormentes del mar del Sur -- si'et trobes ran de costa, ja et pots comanar a Sant Pere: la mar et tira damunt aquelles *tenasses* de coral, et fa benes... i bona nit...», Ga. Cortès (*IdOr* VIII, 50). No se sap que aquest mot existeixi a Menorca, i per això i perquè encara no s'enfila a cap etimologia ni història de mots, ens podem fiar enterament de l'objectivitat d'En Moll, en la definició marina que en donava el 1929: «mall. *tenassa*: la part de la mar que té el fons de roques casi a flor d'aigua» (*AORBB* II, 342).

Potser podem mirar com a intermèdia entre l'acc. terrestre i la marina, el cas següent, on en veritat es tracta de terra endins, però intervenint-hi aigua: «Octubre del meu país --- Per les *tenasses* de les torrenteres, per on, alchshores, solen rodolar gemegosament les

clares aigües nues, entre aranyoners i gavarrecs, els nuosos arbres petits que fan les nesples, mostren les branques despullades de fulla i plenes de fruit», Llorenç Riber (*La Minyonia d'un infant orat*, 107; quina pena que aquest orat no vagi fer sempre excellent prosa mallorquiníssima com aquesta, sense el fumós ver-sejar amb tronats plagis dels Antics).

Les notes orals de les enquestes de l'*Onom. Cat.* confirmen una cosa i altra. *Ses Tánasas* és un sementer de St. Llorenç des Cardassar; a la ratlla de Manacor, dins l'ampla possessió de Sa Grua, a uns 14 km. de mar (Masc. 29B12). En pobles costers defineixen «roca plana a flor d'aigua» Felanitx; «una *tánasá*? : una roca sotaigada i poc fonda», i després: «és una roca junyida a la costa» [sotaigada també?] Valldemossa (1964); navegant entorn de Cabrera, un mariner, a un vague senyal meu m'ho explica com una seca a penes coberta, i ell mateix precisa: «una *tenassa* no és un escull cantellut, és una llosa plana» (1969).

I per altra banda, i en altres pobles diferents, vaig aconseguir les dues accepcions alhora: «Sa Coma és una possessió nova, que fins fa poc no era més que una *tánasá*»; i a les altes carenes d'Es Teix: «Hi ha *Ses Tenasses*, allà» entre Es Matar i Es Banejats (afraus que es recorden d'antics rebels arredossats allà dins), Bunyola, però l'informant aclareix: «a mar són roques cobertes d'algues, i a terra, pendents coberts d'herba» (1963). A Estellencs: «una *tánasá* és un coster que hi ha herba *kunúnáta*... —? —*Fánás*; o bé, dins la ma(r), una pedrissa en el fons, que puja: una *tánasá* que no *gúáita*» (1964), dita de la qual potser podem induir que hi ha *tenasses* que 'guaiten'. Tot és, doncs, de Mallorca, res de Menorca ni de Terra Ferma, i això no pot ser per atzar.

S'entreueuen tants viaranys cap a un possible origen, cap d'ells absurd i cap d'ells gaire lluminós, però de llum més o menys fosca, que val més anar-los enumerant: 1) L'*AlcM*, a més a més dels dos significats coneguts, i que comprova encara amb alguna altra cita, institueix una altra acc., afavorida amb el n.º 1, que atribueix sense documentar a Eiv., i vagament al *Pla de Mallorca*: «pedreny mort de duresa argilenca, difícil d'arrabassar». ¿Hi ha cap mena de pedra que no costi d'arrabassar molt o bastant? D'Eivissa no tinc dades orals (potser per la poca grandària de l'illa, o perquè allà és cosa menys conspícua), però el que explica PzCabr. desment aqueixa dificultat i duresa: «*tenasse*: roca floja superficial». Tenim por, doncs, que amb aquesta acc. no fundada en proves però justificada amb el n.º 1, hom fa un excessiu esforç per menar la *tenass*-a cap al costat de la *tenac*-itat. Val a dir que sobre l'etimologia observen savi silenci.

2) I es pot dir que no l'ha trencat ningú. Elcock (*Bibl. d. l. Fac. Ph. et L.*, Liège, CXXIX, 167) va parlar del ll. TENUIS, «usat per Columella (*De r. r.* 3, XII) en el sentit de '(terra) magra'» a propòsit de *tenassa* «terreny dolent que no es conrea». Si va a tall d'etimologia no s'hi veuen objeccions rotundes. Les semàntiques només són de matís (per més que no puc controlar la cita, que no la trobo entre les cites de l'agrònom,